

ХҮН АМЫН АМЬДАРЧ БУЙ ОРЧИН НӨХЦӨЛ

ОРОН СУУЦНЫ НӨХЦӨЛ

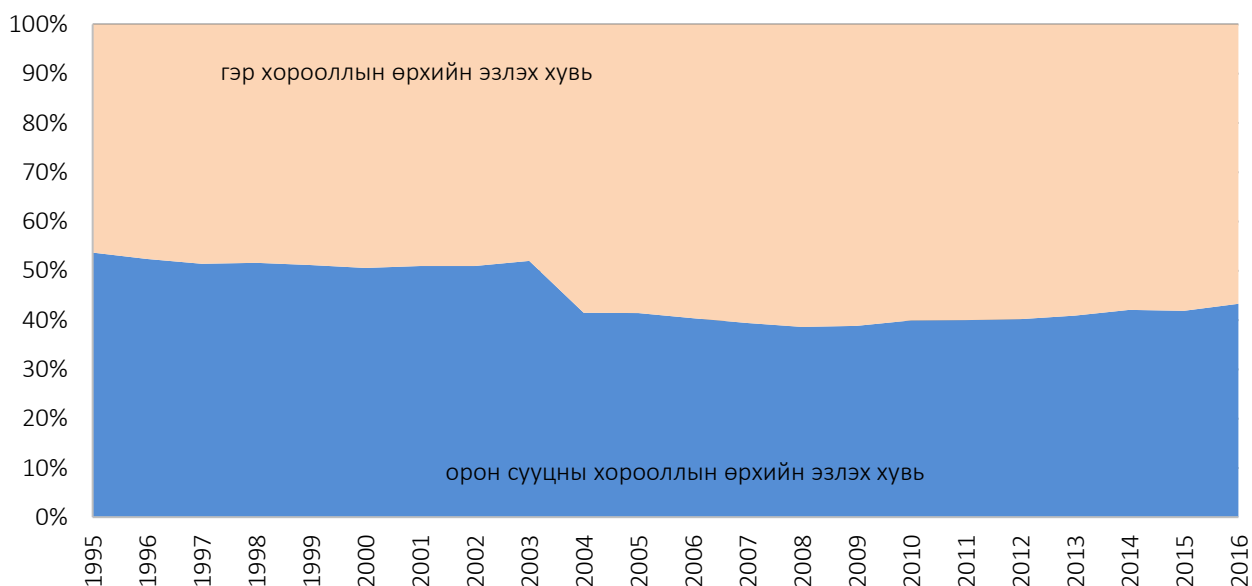
Хөдөө орон нутгаас шилжин ирэгсэд орлогын түвшнээсээ шалтгаалан орон сууц худалдан авах боломжгүйгээс гэр хороолол тэлж байна. Саяхан болтол нийслэлийн айл өрхүүдийн 50 гаруй хувь нь төвлөрсөн хангамжид холбогдсон орон сууцны хороололд амьдарч байсан бол 2003 оноос эхлэн гэр хороололд амьдардаг өрх, хүн амын тоо нилээд нэмэгдэж 2005 оны байдлаар нийт өрхийн 58.6 хувь, 2006 онд 59.6 хувь, 2007 онд 60.6 хувь, 2008 онд 61.4 хувь, 2009 онд 61.2 хувь, 2010 онд 60.1 хувь, 2011 онд 60.0 хувь, 2012 онд 59.8 хувь, 2013 онд 59.1 хувь, 2014 онд 57.9 хувь, 2015 онд 58.1 хувь, 2016 онд 56.7 хувь нь гэр хороололд амьдарч байна.

Хүснэгт 1. Орон сууцны болон сууцны тусдаа байшин, гэрт амьдардаг өрхийн судалгаа

	2012	2013	2014	2015	2016	
Нийт өрх, хүн амын тоо	317 131	333 379	352 812	376 419	380 828	
Үүнээс:	Орон сууцны хорооллын өрхийн тоо бүгд, үүнээс:	127 596	136 285	148 651	157 754	164 807
	нийтийн орон сууцны	126 338	135 037	147 381	156 199	163 141
	тусдаа тохилог орон сууц	1 123	1 178	1 208	1 515	1 630
	орон гэргүй	135	70	62	40	36
	Гэр хорооллын өрхийн тоо бүгд, үүнээс:	189 535	197 094	204 161	218 665	216 021
	тохилог орон сууцанд	2 033	1 860	1 711	1 782	2 022
	байшинд амьдардаг	103 348	106 395	108 770	110 707	109 327
	монгол гэрт амьдардаг	83 822	88 553	93 459	105 962	104 462
	орон гэргүй	332	286	221	214	210
	Орон сууцны хороололд амьдарч буй өрхийн эзлэх хувь	40.2	40.9	42.1	41.9	43.3
Гэр хороололд амьдарч буй өрхийн эзлэх хувь	59.8	59.1	57.9	58.1	56.7	

Сүүлийн жилүүдэд орон сууцны барилгууд нэмэгдэж 2010 оноос орон сууцны хорооллын өрхийн тоо 40 шахам мянган өрхөөр нэмэгдсэн. 2016 оны байдлаар нийслэлийн нийт өрхийн 56.7 хувь нь гэр хороололд, 43.3 хувь нь орон сууцны хороололд оршин сууж байна.

Зураг 1. Нийслэлийн өрх, хорооллоор

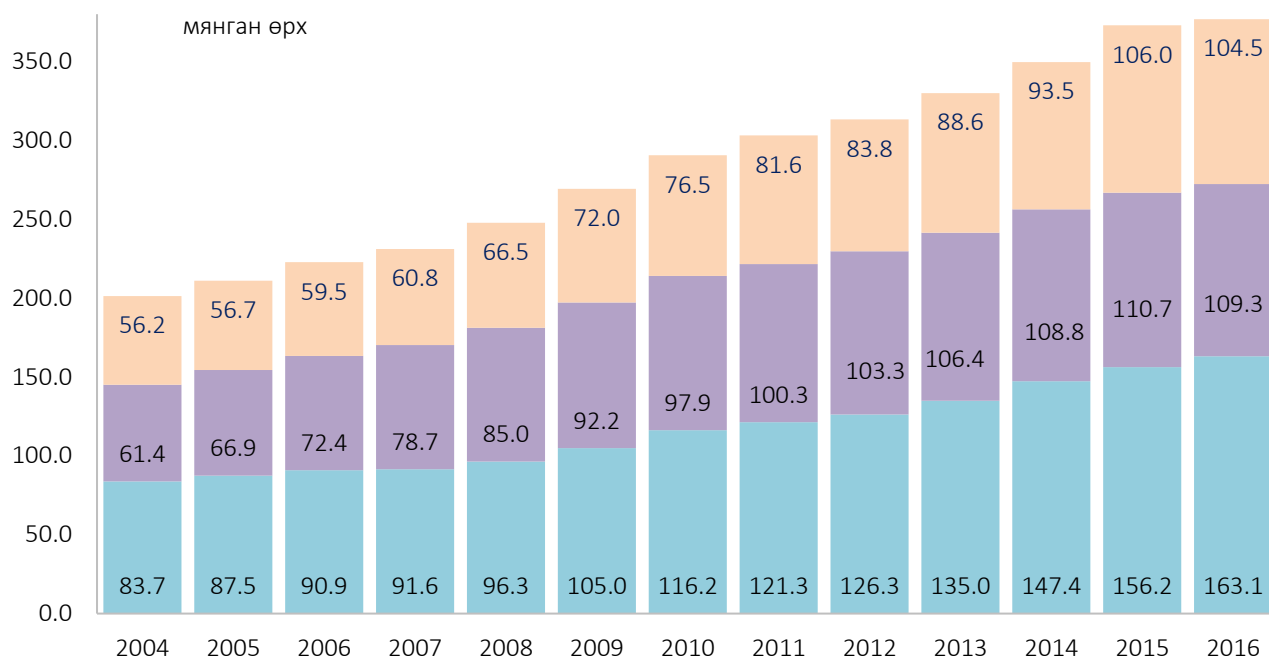

Орон сууцны хорооллын өрх жилд дунджаар 6600 орчим өрхөөр нэмэгдэж, 2017 оны эхэнд 164.8 мянга болсон бол, гэр хорооллын өрх жилд дунджаар 8000 орчим өрхөөр нэмэгдэж 2017 оны эхэнд 216.0 мянга болжээ.

Хүснэгт 2. Нийслэлийн өрх, хорооллоор, 2016 он

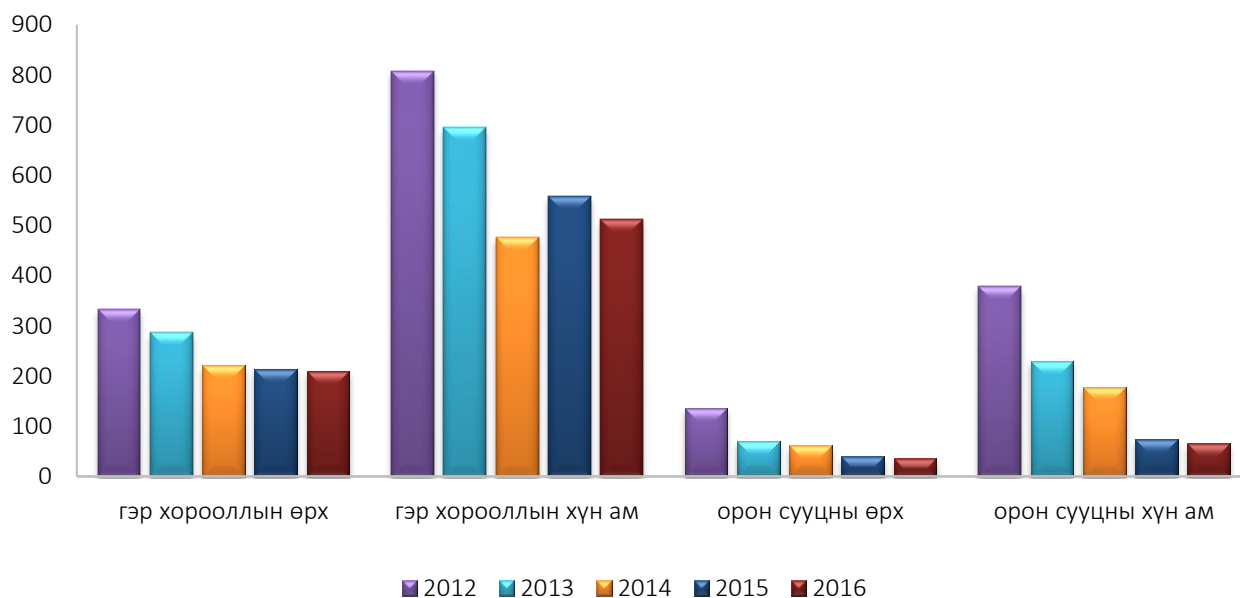
Дүүрэг	Нийт өрх	Орон сууцны хороололд			Гэр хороололд			
		Нийтийн орон сууц	Тусдаа тохилог орон сууц	Орон гэргүй	Тусдаа тохилог сууц	Сууцны тусдаа байшин	Монгол гэр	Орон гэргүй
Нийслэлийн дүн	380 828	163 141	1 630	36	2 022	109 327	104 462	210
Багануур	8 604	3 483	37	-	41	1 607	3 423	13
Багахангай	1 187	660	-	1	1	100	425	-
Баянгол	58 241	45 521	584	-	234	6 164	5 736	2
Баянзүрх	93 713	39 962	326	2	336	25 071	27 983	33
Налайх	10 349	2 322	37	-	18	3 853	4 116	3
Сонгинохайрхан	84 924	21 792	8	24	367	31 331	31 338	64
Сүхбаатар	38 021	18 102	43	-	305	10 487	9 081	3
Хан-Уул	45 200	22 912	591	5	418	11 453	9 805	16
Чингэлтэй	40 589	8 372	3	4	315	19 477	12 304	114

Зураг 2. Нийслэлийн өрх, сууцны төрлөөр

Гэр хороололд суурьшсан өрхийн тоо 2012 оноос 26486 өрхөөр нэмэгдэж, гэр хорооллын өрхийн жилийн дундаж өсөлт 3.7 хувьд хүрч 2016 оны эцэст 216.0 мянган өрх болов. Гэр хороололд суурьшсан 216.0 мянган өрхийн 104.2 мянга нь монгол гэрт, 111.6 мянга нь байшин сууцанд амьдарч байна.

Зураг 3. Орон гэргүй өрх, оршин суугаа хороолоор

2016 оны байдлаар нийт өрхийн 0.1 хувь буюу 246 өрхийн 577 хүн орон гэргүйн улмаас үрц овоохой, шатны хонгил зэрэг зориулалтын бус сууцанд амьдарч байна.

Орон гэргүй өрхийн 85.4 хувь буюу 210 өрхийн 511 хүн гэр хороололд байна. 2016 онд орон гэргүй, орон сууцны зориулалтын бус нөхцөлд амьдардаг 8 өрхийн 55 хүн гэр, байшин сууцтай болжээ.

НИЙСЛЭЛ ХОТЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

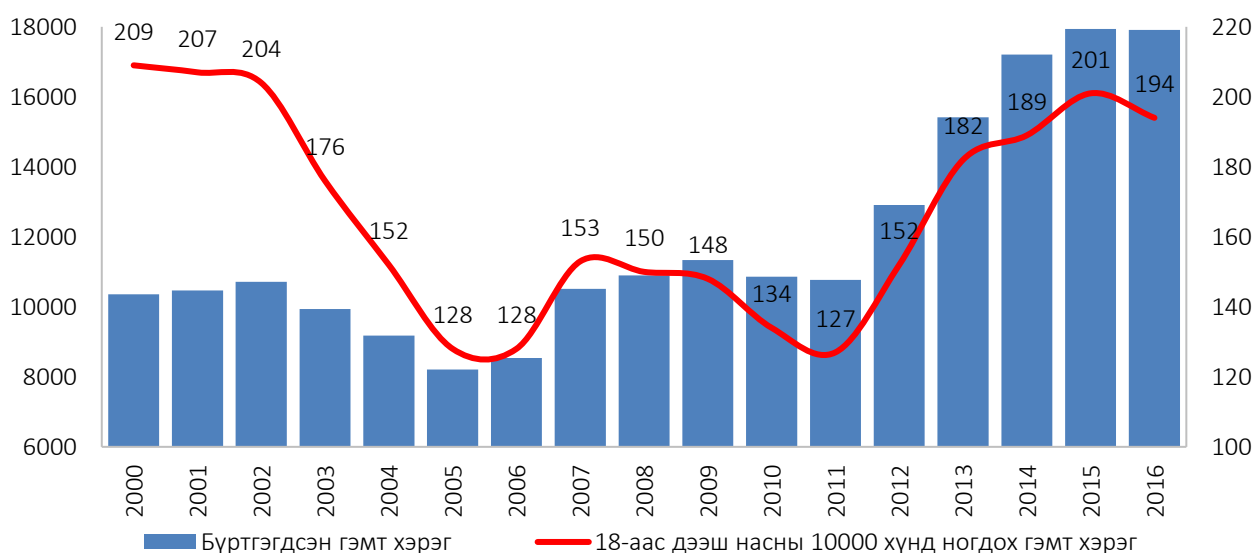
2016 оны байдлаар улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн гэмт хэргийн 65.9 хувь нь Нийслэл хотод бүртгэгдэж өмнөх оноос 1.3 пунктээр, 2012 оноос 7.5 пунктээр тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

2016 онд гэмт хэргийн улмаас 325 хүн нас барж, 6847 хүн гэмтэж, аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдэд 117.2 тэрбум төгрөгийн хохирол учирчээ. Нийт хохирлоос зөвхөн 24.5 тэрбум төгрөгийн буюу 20.9 хувийг нь нөхөн төлүүлсэн байна. Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын 71.9 хувь, гэмтэж бэртсэн хүний 60.8 хувь, нас барсан хүний 36.9 хувь нь нийслэл хотод ногдож байна.

Хүснэгт 3. Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо, дүүргээр

Дүүрэг	2012	2013	2014	2015	2016
Нийслэлийн дүн	12 910	15 419	17 205	17 939	17 909
Багануур	278	278	236	311	293
Багахангай	20	31	25	21	23
Баянгол	2 372	2 521	2 813	2 951	3 137
Баянзүрх	2 739	3 742	4 267	4 272	4 218
Налайх	290	302	339	423	489
Сонгинохайрхан	2 127	2 778	3 042	3 232	2 811
Сүхбаатар	2 102	2 416	2 594	3 085	2 962
Хан-Уул	1 175	1 236	1 496	1 390	1 639
Чингэлтэй	1 807	2 115	2 393	2 254	2 337
Улсын дүн	22 089	25 362	27 318	27 757	27 167
Улсын дүнд эзлэх хувь	58.4	60.8	63.0	64.6	65.9

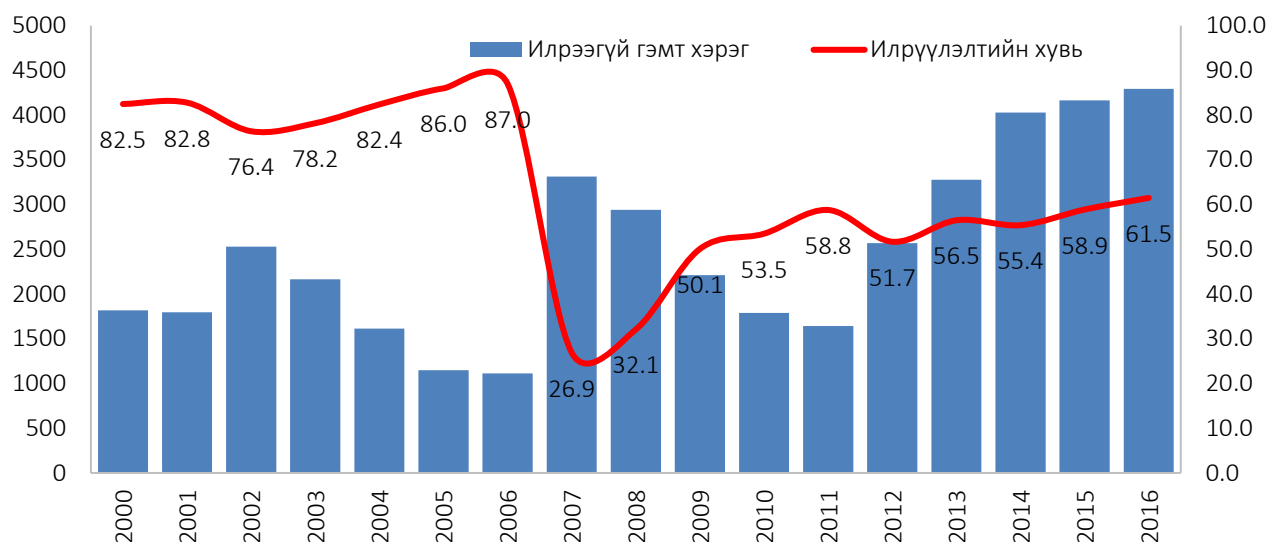
Зураг 4. Бүртгэгдсэн болон 18-аас дээш насны 10000 хүнд ногдох гэмт хэргийн тоо

2016 онд нийслэл хотод 17909 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оноос 0.2 хувь буюу 30 хэргээр бүүрч, 2012 оноос 38.7 хувь буюу 4999 хэргээр өсчээ.

18-аас дээш насны 10000 хүнд ноогдох гэмт хэргийн тоо 2012 онд 152, 2013 онд 182, 2014 онд 189, 2015 онд 201 байсан бол 2016 онд 194 болжээ.

Зураг 5. Гэмт хэргийн илрүүлэлтийн хувь, илрээгүй гэмт хэргийн тоо

Нийт бүртгэгдсэн гэмт хэргийн илрүүлэлтийн хувь тооцоход 2004 онд 82.4 хувь, 2005 онд 86.0 хувь, 2006 онд 87.0 хувь байсан. 2007 оноос сэжигтэн тодорхойгүй хэргээс илрүүлэлтийг тооцож, гэм буруутай этгээдийг яллагдагчаар татагдсаны дараа тухайн хэргийг илрүүлсэнд тооцдог болсноор гэмт хэргийн илрүүлэлт 2008 онд хувь 32.1 хувь, 2009 онд 50.1 хувь, 2010 онд 53.5 хувь, 2011 онд 58.8 хувь, 2012 онд 51.7 хувь, 2013 онд 56.5 хувь, 2014 онд 55.4 хувь, 2015 онд 58.9, 2016 онд 61.5 болов. 2016 оны байдлаар гэмт хэргийн илрүүлэлт улсын дунджаас 2.5 пунктээр доогуур байна.

Хүснэгт 4. Гэмт хэргийн илрүүлэлтийн хувь, дүүргээр

Дүүрэг	2012	2013	2014	2015	2016
Нийслэлийн дүн	51.7	56.5	55.4	58.9	61.5
Багануур	67.2	63.6	71.4	71.7	73.0
Багахангай	0.0	-	71.4	100.0	60.0
Баянгол	64.7	62.5	63.8	67.1	66.3
Баянзүрх	39.6	51.8	48.2	53.8	54.7
Налайх	65.8	60.5	76.4	73.5	72.0
Сонгинохайрхан	58.9	60.3	58.5	59.9	67.6
Сүхбаатар	46.0	53.6	55.2	57.0	60.0
Хан-Уул	58.4	56.0	59.5	63.0	65.4
Чингэлтэй	55.1	57.8	54.8	58.6	59.5

2016 онд улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн 81.7 хувь, аж ахуйн эсрэг гэмт хэргийн 78.4 хувь, өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн 71.5 хувь, захиргааны журмын эсрэг гэмт хэргийн 67.9 хувь, хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн 63.9 хувь, хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн 59.7 хувь, тээврийн хэрэгслийн аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн 51.1 хувь, албан тушаалын эсрэг гэмт хэргийн 49.6 хувь, хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэргийн 49.5 хувь нь нийслэл хотод бүртгэгджээ.

2016 оны байдлаар бүртгэгдсэн гэмт хэргийн 34.1 хувийг хулгайн, 27.7 хувийг хүний эрх, эрх чөлөөний эсрэг, 10.7 хувийг залилан, 6.7 хувийг танхайн, 5.1 хувийг тээврийн хэрэгслийн

хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг, 2.3 хувийг дээрмийн хэрэг тус тус эзэлж байна.

Хүснэгт 6. Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, төрлөөр

Төрөл	2012	2013	2014	2015	2016
Хүний амь	120	104	114	113	91
Хүчин	155	182	153	133	132
Дээрэм	442	530	591	446	404
Хулгай	3 385	4 638	5 211	5 899	6 098
Булаалт	145	187	206	183	158
Залилан	920	1 014	1 562	1 788	1 908
Хүний эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	3 662	4 353	4 795	4 784	4 958
Хөдөлгөөний аюулгүй байдлын болон ашиглалтын журам зөрчих	1 105	1 211	1 062	1 068	915
Бусдыг амиа хорлоход хүргэх	184	178	174	94	107
Ашиглах	146	193	180	201	193
Танхайрах	1 245	1 448	1 337	1 253	1 204
Бусад	1 401	1 381	1 820	1 977	1 741
Бүгд	12 910	15 419	17 205	17 939	17 909

2016 онд гэмт хэрэгт холбогдсон сэжигтэн, яллагдагчийн тоо 14482 болж өмнөх оноос 0.2 хувь буюу 29 хүнээр буурч, 2012 оноос 37.5 хувь буюу 3953 хүнээр өссөн байна. Сэжигтэн, яллагдагчийн 4.6 хувь буюу 670 нь хүүхэд, 17.8 хувь буюу 2576 нь эмэгтэйчүүд байна. Нийт хэрэгт холбогдсон сэжигтэн, яллагдагчийн 12.8 хувь буюу 1847 нь гэмт хэргийг бүлэглэн үйлдсэн, 17.0 хувь буюу 2457 нь согтуугаар үйлдсэн, 6.8 хувь буюу 989 нь урьд ямар нэг ял шийтгэл хүлээж байсан хүмүүс үйлджээ.

Хүснэгт 7. Гэмт хэрэгт холбогдсон сэжигтэн, яллагдагчийн тоо, дүүргээр

Дүүрэг	2012	2013	2014	2015	2016
Нийслэлийн дүн	10 529	12 361	13 378	14 511	14 482
Багануур	308	302	262	338	318
Багахангай	23	33	24	24	26
Баянгол	1 937	2 077	2 283	2 488	2 619
Баянзүрх	1 830	2 673	2 911	3 216	3 146
Налайх	292	304	343	422	472
Сонгинохайрхан	1 819	2 253	2 444	2 661	2 320
Сүхбаатар	1 697	1 848	1 995	2 417	2 244
Хан-Уул	1 033	1 115	1 284	1 253	1 462
Чингэлтэй	1 590	1 756	1 832	1 692	1 875

Гэмт хэрэгт бүрэн дунд, дээд болон суурь боловсролтой хүмүүс хамгийн ихээр холбогдсон байна. 2016 онд гэмт хэрэг үйлдэгсдийн 49.9 хувь буюу 7228 нь бүрэн дунд боловсролтой, 22.6 хувь буюу 3264 нь дээд боловсролтой, 16.3 хувь буюу 2364 нь суурь боловсролтой, 4.8 хувь буюу 691 нь бага боловсролтой, 3.6 хувь буюу 524 нь мэргэжлийн анхан шатны боловсролтой, үлдсэн 2.8 хувь буюу 411 нь ямар нэгэн боловсролгүй хүмүүс байжээ.

Хүснэгт 8. Гэмт хэрэг үйлдэгсэд, боловсролын түвшнээр, дүүргээр, 2016 он

Дүүрэг	Бүх хүн	Боловсролын түвшнээр					
		дээд	Мэргэжлийн анхан шатны	Бүрэн дунд	Суурь	Бага	Боловсролгүй
Нийслэлийн дүн	14 482	3 264	524	7 228	2 364	691	411
Багануур	318	51	17	135	87	16	12
Багахангай	26	2	1	16	5	1	1
Баянгол	2 619	603	143	1 371	304	99	99
Баянзүрх	3 146	655	113	1 615	517	160	86
Налайх	472	62	5	251	90	49	15
Сонгинохайрхан	2 320	333	86	1 149	505	145	102
Сүхбаатар	2 244	680	57	1 041	334	90	42
Хан-Уул	1 462	463	49	703	183	50	14
Чингэлтэй	1 875	415	53	947	339	81	40

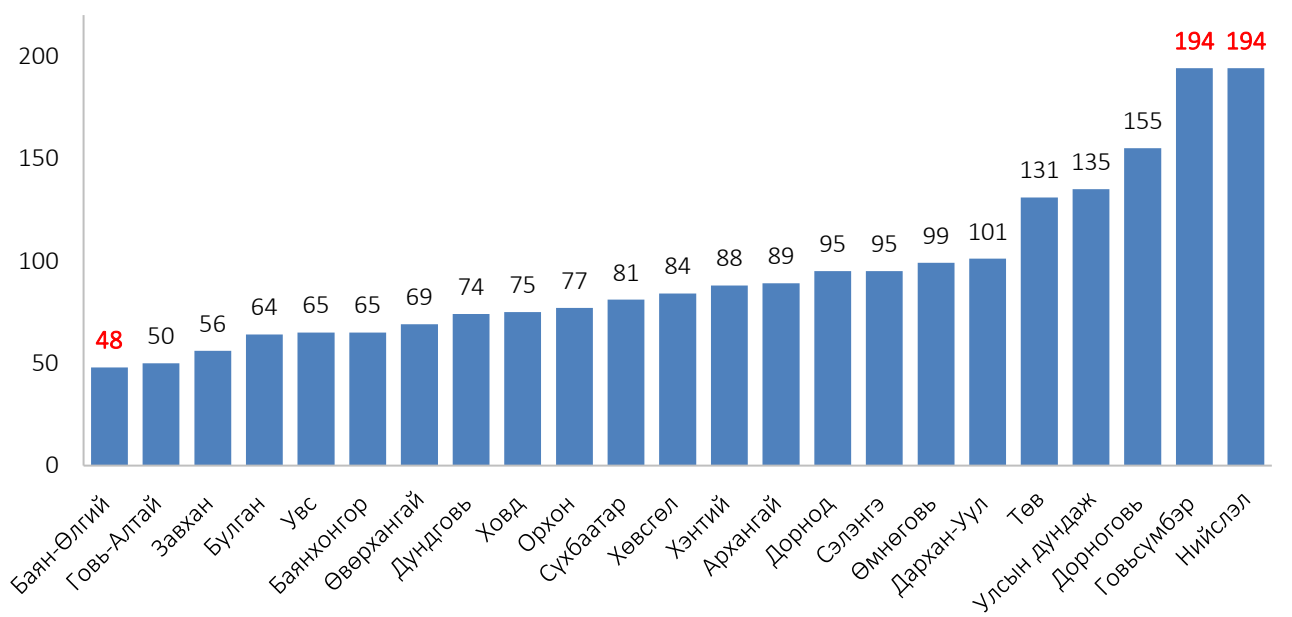
Нийгмийн байдлаар нь авч үзвэл 56.8 хувь буюу 8227 нь ажилгүй, 33.8 хувь буюу 4888 нь ажиллагсад, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, малчин, 5.7 хувь буюу 819 нь оюутан сурагч, 2.4 хувь буюу 350 нь төрийн албан хаагч, 1.1 хувь буюу 162 нь хугацаат цэргийн албан хаагч, сургууль завсардсан хүүхэд, тэнэмэл иргэд, 0.2 хувь буюу 36 нь хоригдол хүмүүс байв.

Хүснэгт 9. Гэмт хэрэг үйлдэгсэд, нийгмийн байдлаар, дүүргээр, 2016 он

Дүүрэг	Бүх хүн	Үүнээс: нийгмийн байдлаар					
		ХХЭрхлэгч, ажиллагсад, малчин	Төрийн албан хаагч	Оюутан сурагч	ХЦАХаагч, сургууль завсардсан хүүхэд, тэнэмэл иргэн	Хоригдол	Ажилгүй
Нийслэлийн дүн	14 482	4 888	350	819	162	36	8 227
Багануур	318	82	21	14	5	1	195
Багахангай	26	2	2	-	-	1	21
Баянгол	2 619	749	45	139	50	5	1 631
Баянзүрх	3 146	1 042	85	210	34	10	1 765
Налайх	472	88	28	17	1	-	338
Сонгинохайрхан	2 320	839	43	91	9	9	1 329
Сүхбаатар	2 244	886	33	153	29	7	1 136
Хан-Уул	1 462	560	50	97	5	-	750
Чингэлтэй	1 875	640	43	98	29	3	1 062

Гэмт хэргийн 32.9 хувь буюу 5893 нь гэр, орон сууцанд, 22.7 хувь буюу 4060 нь гудамж талбайд, 17.4 хувь буюу 3123 нь олон нийтийн газарт, 11.2 хувь буюу 1998 нь аж ахуйн нэгж, байгууллагад, 5.0 хувь буюу 903 нь автозам дээр, 1.2 хувь буюу 215 нь нийтийн тээврийн хэрэгсэлд, 1.0 хувь буюу 188 нь төрийн байгууллагад, 0.9 хувь буюу 159 нь төрийн бус байгууллагад, 7.7 хувь буюу 1370 нь бусад газруудад гарчээ.

Зураг 6. 18-аас дээш насны 10000 хүнд ногдох бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо, 2016 он

2016 оны байдлаар нийслэл хотод 18-аас дээш насны 10000 хүнд ногдох гэмт хэргийн тоо 194 байгаа нь бусад аймгуудтай харьцуулахад хамгийн эхэнд, улсын дунджаас 59 хэргээр илүү байна. Энэ үзүүлэлт Баян-Өлгий аймагт хамгийн бага буюу 48 байна.

2016 онд 48669 согтуу иргэдийг эрүүлжүүлсэн нь өмнөх оноос 13.2 хувь буюу 7393 хүнээр, 2012 оноос 22.3 хувь буюу 10860 хүнээр тус тус буурчээ. 2012-2016 онд нийслэл хотын архидах донтой 2166 хүн, үүнээс 2016 онд 379 хүнийг албадан эмчилсэн байна.